

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 17 marca 2023 r.

Pozycja 35

POSTANOWIENIE

z dnia 8 marca 2023 r.

Sygn. akt SK 80/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Mariusz Muszyński – przewodniczący

Bartłomiej Sochański

Jakub Stelina – sprawozdawca

Wojciech Sych

Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 marca 2023 r., skargi konstytucyjnej spółki [...] sp. z o.o. z siedzibą w Ł. o zbadanie zgodności:

art. 767^{3a} § 1 i 3 oraz art. 795 w związku z art. 394³ § 2 pkt 2 w związku z art. 394³ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 178 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 21 stycznia 2021 r. spółka [...] sp. z o.o. (dalej: skarżąca) wniosła o stwierdzenie niezgodności art. 767^{3a} § 1 i 3 oraz art. 795 w związku z art. 394³ § 2 pkt 2 w związku z art. 394³ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43 poz. 296, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805; dalej: k.p.c.) z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 178 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została złożona w związku z następującym stanem faktycznym i prawnym:

Postanowieniem z 17 kwietnia 2020 r. referendarz sądowy nadał klauzulę wykonalności aktowi notarialnemu zgodnie z wnioskiem wierzyciela. Skarżąca, jako dłużnik, złożyła skargę na to postanowienie, które Sąd Rejonowy, postanowieniem z 14 października 2020 r., utrzymał w mocy. Sąd wskazał m.in., że „[z]godnie z art. 767^{3a} § 1 i 3 k.p.c. wniesienie skargi

na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia zaś sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu”. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy kolejnym postanowieniem sądu z 24 listopada 2020 r., którym odrzucono zażalenie wniesione przez skarżącą. Skarżąca wystąpiła o sporządzenie pisemnego uzasadnienia postanowienia sądu z 24 listopada 2020 r., które zostało odrzucone postanowieniem sądu z 9 grudnia 2020 r. Dołączając postanowienie sąd poinformował, że „na podstawie art. 394³ § 2 pkt 2 k.p.c. zgodnie z art. 394³ § 3 k.p.c. dalsze zażalenia i pisma związan[e] z jego wniesieniem będą składane do akt bez nadawania im dalszego biegu”.

Kwestionowanym w skardze przepisom skarżąca zarzuciła niezgodność z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 178 Konstytucji. Swój pogląd uzasadniła tym, że zaskarżone przepisy k.p.c., stanowiąc podstawę postanowienia sądu z 9 grudnia 2020 r. „narusz[ły] praw[o] strony do dwuinstancyjnego postępowania, gdyż orzeczenie referendarza sądowego, któremu nie przysługuje atrybut niezawisłości i bezstronności nie może być uważane za gwarantujące prawo do rozpoznania sprawy przez instancję sądową”.

2. Pismem z 5 stycznia 2022 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie przystępuje do postępowania toczącego się w niniejszej sprawie.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 23 marca 2022 r. wniósł o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym; Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). W przekonaniu Prokuratora „[p]rzedmiotowa skarga konstytucyjna jest w istocie pozbawiona (...) uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy (...) ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie”, a więc nie spełnia wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK (zob. s. 4 stanowiska).

4. Pismem z 28 października 2022 r. Marszałek Sejmu w imieniu Sejmu wniósł o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Wskazał, że sposób sformułowania zarzutów w niniejszej skardze nie spełnia wymogów określonych w art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Wykorzystanie skargi konstytucyjnej, jako instrumentu ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostek, uzależnione jest od spełnienia przesłanek określonych w Konstytucji (art. 79 ust. 1) oraz w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu, w ramach którego Trybunał bada, czy odpowiada ona warunkom formalnym oraz czy nie jest oczywiście bezzasadna. Zakończenie tego etapu formalnej weryfikacji skargi nie wyłącza jednak dalszej oceny warunków jej wniesienia, dokonywanej na kolejnym etapie postępowania. Postanowienie o przekazaniu skargi konstytucyjnej do rozpoznania przez odpowiedni skład Trybunału nie przesądza więc ostatecznie o dopuszczalności jej merytorycznego rozpatrzenia. Trybunał ma obowiązek ustalania na każdym etapie postępowania, czy merytoryczna ocena zarzutów określonych w badanej skardze konstytucyjnej jest w ogóle dopuszczalna (por. wyrok TK z 9 listopada 2010 r., sygn. SK 10/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 99).

Trybunał rozpoznając sprawę nie jest związany stanowiskiem zajęтым w zarządzeniu lub postanowieniu zamykającym wstępne rozpoznanie (zob. m.in. postanowienia TK z: 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98; 11 września 2012 r., sygn. SK 19/12, OTK ZU nr 8/A/2012, poz. 98). Kontrolując istnienie pozytywnych oraz brak ujemnych przesłanek procesowych Trybunał może także dojść do wniosków odmiennych niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej.

2. Jedną z konstytucyjnych przesłanek umożliwiających rozpoznanie skargi stanowi wykazanie przez skarżącą, że doszło do naruszenia określonych w Konstytucji wolności lub praw, których jest podmiotem. W niniejszej sprawie stwierdzić należy, że skarżąca nie dotrzymała wymogów określonych w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK. Owszem, określiła kwestionowane regulacje, na podstawie których sąd orzekł ostatecznie o jej obowiązkach, a także przedstawiła stan faktyczny i wskazała, która konstytucyjna wolność lub prawo zostały naruszone. Jednak nie ma podstaw, aby przyjąć, że skarżąca podała, w jaki sposób doszło do tego naruszenia oraz uzasadniła zarzuty o niezgodności kwestionowanych przepisów ze wskazanymi konstytucyjnymi prawami. Nadto nie powołała argumentów lub dowodów na poparcie swojego zarzutu.

Skarżąca ograniczyła się do lakonicznego stwierdzenia, że: „rozstrzygnięcie referendarza nie może zostać uznane za gwarantowane normami Konstytucji rozstrzygnięcie instancji sądowej, gdyż referendarzowi nie przysługuje atrybut niezawisłości i bezstronności”. Następnie skarżąca przytoczyła treść wzorców kontroli, stwierdzając, że naruszono jej prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego.

Trybunał nie mógł uznać, że dodany akapitowy cytat z orzeczenia Trybunału stanowi spełnienie wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK. Przywoływanie treści orzeczeń Trybunału oraz Sądu Najwyższego może jedynie stanowić wzmocnienie argumentacji, ale nie może tej argumentacji zastąpić.

Wskazane uchybienia skarżącej skutkowały koniecznością umorzenia postępowania. Dopuszczenie do merytorycznego rozpoznania sprawy oznaczałoby bowiem przerzucenie ciężaru określenia sposobu naruszenia praw skarżącej na Trybunał i niedopuszczalne przełamanie zasady domniemania konstytucyjności. To natomiast pozostawałoby w sprzeczności z szeroko rozumianą zasadą skargowości, na której oparte jest postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym.

3. Niezależnie od wyżej wskazanych okoliczności Trybunał zwrócił uwagę, że nie wszystkie z zadań powierzonych sądom przez ustawodawcę muszą wykonywać tylko i wyłącznie sędziowie. Zgodnie z art. 2 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072, ze zm.): „Zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wykonują w sądach referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi. Ilekroć w przepisach jest mowa o referendarzach sądowych, rozumie się przez to także starszych referendarzy sądowych”. Pogląd ten został zaaprobowany przez Trybunał w wyroku z 12 maja 2011 r., sygn. P 38/08 (OTK ZU nr 4/A/2011, poz. 33). Trybunał przypomniał również, że referendarz „nie jest sądem”, lecz wysokokwalifikowanym prawnikiem, urzędnikiem sądowym upoważnionym do wykonywania oznaczonych czynności w postępowaniu sądowym, którego rozstrzygnięcia powinny podlegać kontroli sądowej (zob. postanowienie z 18 kwietnia 2018 r., sygn. SK 15/16, OTK ZU A/2018, poz. 18). Taki stan rzeczy miał miejsce w sprawie objętej badaną skargą, ponieważ postanowienie referendarza zostało poddane kontroli sądu.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.